45897

DISSERTATIO INAUGURALIS MEDICA

DE

PESTE

QUAM

CONSENSU

GRATIOSÆ FACULTATIS MEDICÆ

PRO LICENTIA

SUMMOS IN ARTE MEDICA HONORES

ET PRIVILEGIA DOCTORALIA

LEGITIME OBTINENDI

IN

INCLYTA ARGENTORATENSIUM UNIVERSITATE

SOLENNI ERUDITORUM EXAMINI SUBMITTIT

ANNO MDCCLXXXI. DIE XX. JUNII

HELIAS RUTZKY

UCRANO-RUSSUS.

H. L. Q. C.

ARGENTORATI

Typis JOH. HENRICI HEITZII, Univerſitatis Typographi.

WELLCOME
LIBRARY
INSTITUTE

A SON ALTESSE

LE

PRINCE PROSOROWSKY

LIEUTENANT-GÉNÉRAL AU SERVICE DE RUSSIE,

CHEVALIER DE L'ORDRE DE St. ALEXANDRE NEWSKY,

DE LA SECONDE CLASSE MILITAIRE DE St. GEORGE &c.

MONSEIGNEUR!

Les loix de l'Univerſité, que j'ai fréquentée, m'aſtreignent à un devoir bien ſenſible à mon coeur, celui de chercher à me rendre utile à l'humanité, en traitant avec préciſion une matière médicinale: pour remplir ce but avec avantage, j'ai fixé mon choix ſur la peſte, ſujet vraiment grand, & ſi j'oſe le dire, digne de paroître ſous les auſpices de VOTRE ALTESSE.

Point de fléau plus redoutable peut-être pour le genre humain! mais il n'eſt jamais plus deſtructeur, que lorsqu'il eſt méconnu. On croiroit à peine à la poſſibilité d'une erreur auſsi dangereuſe par ſes conſéquences, ſi les faſtes de l'art ne nous en fourniſsaient un exemple des plus frappans. Deux célebres Medecins

de l'Italie a) triomphèrent en cette occaſion des vues ſaines de la multitude; & Veniſe ne ſe réconnut la victime de leurs préjugés, que lorſqu'elle fut preſqu'entièrement ravagée par la peſte.

Cette triſte preuve de la foibleſse de l'eſprit humain, en affoibliſsant ma confiance dans les deſcriptions des Auteurs, a étouffé le deſiz, que j'avois conçu d'enrichir, & d'étayer mon ouvrage de leurs lumieres. C'eſt d'aprés nature que je veux tracez le portrait, que je médite; & l'obſervation ſeule guidera mon pinceau. J'ai vu les ſymptomes de cette affreuſe maladie à tant de repriſes différentes; qu'un pinceau étrangez denatureroit mon tableau, aulieu de lui donnez du coloris & de la force.

Si quelqu'un doutoit de ſa reſsemblance, je pourrois, MONSEIGNEUR, *en appellez à* VOTRE *témoignage:* VOUS *étiez à la tête des troupes auxi-*

a) JEROME MERCURIALIS, & JEROME CAPIVACCI, Medecins de Padoue, Comment. V. SWIETEN *de Morb. epidem.* T.V. p. 189.

liaires de Ruſſie, lorſque la peſte les a aſſaillies: VOUS l'avez reconnue ſans la craindre, & VOUS avez encouragé mes efforts, pour détruire cet ennemi inteſtin, tandis que VOUS repouſsiez avec avantage les ennemis de l'état.

La bienveillance, dont VOUS m'avez honoré depuis cette époque mémorable, m'invitera toujours à la reconnoiſsance. J'oſe ſupplier VOTRE ALTESSE, de ne point juger de ſon étendue par la petiteſse du tribut, que je lui offre, mais par la vivacité des ſentimens, dont je ſuis pénétré: ils naiſsent en ſoule dans les coeurs bienfaits au ſeul ſouvenir des grands hommes, qui s'intéreſſsent à la patrie.

Je ſuis avec le plus profond reſpect

MONSEIGNEUR,
de VOTRE ALTESSE

le très-humble & très-obéiſſant ſerviteur
ROUTZKY.

§. I.

Quum hanc de Peſte diſſertationem conſcribere in me ſuſcepi, ſuperfluum eſſe judicavi, ut varias peſtis denominationes, quæ antiquiſſimis temporibus in uſu erant, hic recenſerem; eo animum meum potius intendi, ut exactam morbi cognitionem, ejus ſymptomata auxiliaque traderem, quæ diriſſimo hoc morbo graſſante, mihi obſervare licuit. Verum ne ſicco penitus pede plurima ſcitu neceſſaria præterire videar, tam ſuperioris quam hujus ſæculi auctorum placita evolvi, conſuluique, & quæ memoratu digna reperi, meos in uſus vertiſſe reperies, B. L. benigna fronte excipias prolata enixe rogo.

§. II.

Auctorum plurimi, nube pro junone capta, cauſas peſtis cœlitus originem traxiſſe opinati ſunt. Rem tanti momenti, quæ ſevero ſcrutinio eſſet limanda, tenebris

denſis obſcurarunt. In admirationem raptus fui, quum FORESTI *a)*, ſummi olim medici, ſcripta evolvi, qui ſerio affirmavit, nec ad teſtes provocare erubuit, ſtellas de cælo cadentes, ignem delabentem in plateas ſupra domos frequenter ſeſe vidiſſe, & peſtem exinde productam. Tædio fui affectus, quum SCHREIBERUM *b)* legerem, qui pro vera cauſa peſtis nubeculam aſſumſit quandam, quam chirurgi obſervatione ſtabilivit: „medio menſe Septembris, ipſa „meridie, dum omnino ſudum eſſet, ingreſſus ſum oppidulum, per tres menſes clauſum, in quo inſpexi adolescentem, modo mortuum cum carbunculo, atque notavi nubeculam; hanc ſemper adfuiſſe & incolæ & cuſtodes teſtati ſunt. Quid de his DIEMERBROECKIUS *c)* quid ANTONIUS PORTI *d)* quæ vani aſtrologi, aliaque garrula gens, de cometis, certoque aſpectu planetarum, luſu puerorum ferali, ſpectris, inclementia cœli, deque horum ſimilibus deliraverint, ſi recenſere vellem, tempus inaniter conſumerem. Utar autem his refutandis, ut falſis, ac incertis ratiociniis, verbis HIPPOCRATIS *e)*, qui de morbo ſacro agens præclare; „Neque, inquit, quidquam „aliis morbis divinius, aut ſacratius, ſed eandem, ex qua „reliqui morbi oriuntur, materiam habere mihi videtur, homines vero ex imperitia, & admiratione, ei naturam quandam, & cauſam divinam, ineſſe cenſuerunt, quod nulla „in re reliquorum morborum ſimilis eſſet; & per conſilii „inopiam, quod morbum non cognoſcunt, illi divinitatem „aſſervant.

---

a) *Op. Med.* Tom. I. Lib. 6. Obſervat. 9. *de peſte Delphenſi* p. 199.

b) Pag. 6. Obſ. 5. *de peſtilent. in Ucrainia graſſante*, annis 1738. 1739. edit. Berolini.

c) Pag. 19.

d) *De peſte* Lib. I. Cap. 24. pag. 23.

e) Lib. de *morb. ſacro* pag. 301. FOESII edit.

Miſſa igitur facio, hæc omnia, circa peſtem aſtrologica ratiocinia, ne in ſublime evehar, inanes quærens per æthera cauſas; ſed premens veſtigia naturæ, ſequar rectum tramitem, qui mihi cauſas per effectus ad oculos monſtrabit; quidque experientia & ratio in pennam dictabit, promam.

§. III.

Peſtem quousque perſtringes ſubtili ingenii ſcrutinio, quocunque ſpeculaberis modo illius ſyndromen ab initio per totum morbi decurſum, aliud de ea judicium ferre non poteris, niſi veram eſſe febrim ſtatuas, exortam a putredine, propagatam per contagium, & quæ ab aliis febribus putridis, ſe non natura, ſed gradu putredinis, & ſignis pathognomonicis diſtinguit.

Quam diverſa ſit hæc peſtis definitio ab aliis, quas auctores condidêre, qui ſcripta eorum evolvit, ei clare patet. Ut meam mentem ulterius explicem, ſingula, quæ illa puncta continet, probare conabor. Agitatæ jam fuere inter medicos lites, ut veram de peſte notionem ſtatuerent, & quidem eo præcipue tempore, quo lerna malorum, fatalem hominibus interitum minatur, atrociſſime ſæviens peſtis mortalium turmas ad buſta trahit, ſuprema magiſtratuum judicia, ex commiſeratione erga proximos, ubique locorum quærunt conſilia, opemque in ſublevandis civium ærumnis: nullis laboribus, nullis ſumptibus, nulli curæ denique parcunt, ut imminens periculum averruncent. Sed proh! oleum, ut ajunt, & operam perdunt; nam medici, quorum officium exigit, his horrendis in caſibus, ſalutare ferre conſilium, eruere auxilia in ſolatium ac ſalutem ægrotantium ſuſpendunt ſuum judicium, diſceptant inter ſe an peſtis ſit, an alius morbus. Sci-

te ejuſmodi caſus deſcribit de Hæn *f)* „facta ait, mali„gnos inter peſtilentialesque morbos diſtinctione, in„digne de morbi natura altercantur, atque aut ignoran„tia, aut aſtutia, aut magnatum verecundia, lucrive „amore, peſtem negantes maligni morbi vocabulo turpi„ter abutuntur, donec vaſtificum malum diruerit urbem.„ Hæc anſam mihi præbuêre, dubia atque lites ſusque de que evitando definitionem peſtis, ex vera ejus cognitione eruendi, quæ ut firmiori nitatur talo, ſequentibus ſuffultam argumentis ſiſtere conabor.

Neminem fugit, qui artis apollineæ principiis inſtructus eſt, ſæpe in diuturna obſidione circumvallatarum urbium peſtem exoriri, cui excitandæ ut plurimum favet tum annonæ pœnuria (homines enim dira fame ad incitas redacti, vorant quævis obvia, quamvis in putridum tabum diffluentia corpora), tum quod homines longum per temporis ſpatium commorantes incarcerati, imo deſtituti aura libera, hauriunt aerem nocivis impraegnatum effluviis, quæ reſorpta in corpus communicantur ſanguini, atque vi ſua deleteria a naturali craſi illum recedere cogunt, diſſolvunt: denique excitant febrim horrendis ſtipatam ſymptomatibus, quæ adorta homines in ſumma quæque vitæ diſcrimina præcipitat. Huic ſententiæ aſtipulantur Porti *g)* Awensoar *h)* Forestus *i)*

---

f) *Ratio medend.* Tom. 1. §. 2. *de feb. peſtilent.* p. 203. cap. 10.

g) *De peſt.* pag. 25. peſtis oritur ex cadaveribus & ex aëre non renovato ibid. Contrahitur putredo noſtrorum humorum a pravo potu, ciboque, dein fit febris putrida &c. ibid. pag. 28. & 29. citat Thucydidem *de peſte Athenienſi*, peſtem, ait, præcedit aëris caliditas nimia, cum in tuguriis ſuffocantibus æſtatis tempore habitantium corpora corruptione laborabant, & quia humores ex victus pravitate, putredini erant obnoxii, hinc febribus peſtilentialibus origo data eſt.

h) Lib. 3. Tract. 3. Cap. 4. vidit in quadam civitate Magerus vocata,

Nihil in hac re magis ratum certumque eſſe poterit, quam veræ obſervationes, quas apud auctores haud ſubleſtæ fidei, poſteritati relictas reperimus; quæ nobis indicant, variis in locis morbum peſtilentialem ſæpenumero ex diverſis corporibus originem traxiſſe, quæ ſub ardente ſirio, vel ſpirante auſtro, in putrilaginem redacta factis ſui juris per motum inteſtinum putridis effluviis, in ſublime actis, homines in confinio degentes, quo hæc deleteria ſpiravit aura, infecerunt, *k)* quod proſper Alpinus ſequenti evidenter illuſtrat exemplo: „in Alexandria Ægypti, quotannis menſe Julio, auguſtoque a lacus cujusdam proximi aqua (quo tempore pauciſſima eſt nondum Nilo flumine inundante) putreſcente, putridiſque ex vaporibus exinde a ventis in illiusce aerem delatis innumeri febribus peſtilentialibus pereunt.„ Etiam Forestus *l)* ſimilia allegat exempla.

Poſt hæc notandum mihi venit, quod peſtis, natales, quibus in locis ſuſcepit, ſtrictis limitata cancellis, neutiquam ſervet, ſed pomœria indies extendens, ſpargat ſua ſeminia in diſſitas telluris oras, atque, ut ex traduce, ab aliis ad alios derivetur per contagium. Hanc rem evidentiſſimis exemplis evincit peſtis in imperio Ruſſorum

quod homines propter intenſam famem frangebant oſſa antiqua cadaverum, comedebant medullas ipſorum, & ſubito moriebantur.

i) In *Oper. med.* pag. 202. poſt bellum ſequitur fames, dein peſtis ut in obſidione Harmelenſi.

k) *Med. Method. de febr. peſtil.* pag. 301. Lib. 5. cap. 9.

l) Pag. 201. Lib. 6. obſerv. 9. &c. ubi fit inundatio, aqua rurſus in alveos ſuos refluente, piſces moriuntur, etiam aqua diu remanente accidit ſæpe putredo, inde peſtis. Ibid. pag. 202. ab oceano in littus prope Egmondum piſcis cete in ſiccum projectus, dein putrefactus infecit peſte hoc oppidum. ibid. In Africa, ubi mare innumeras locuſtas, & ranas mortuas in littus projecit, Teſte Lucano earum multitudine peſte, Illyria correpta fuit.

per contagium a Thracibus ſuſceptum graſſata. Nam ultimo cum hac gente geſto bello, ob inevitabilem cum ea neceſſitudinem per merces aliasque allatas res hujus morbi deliteſcentem fomitem irrepſiſſe obſervatum; alias enim in hac terrarum ſeptentrionali plaga, ne fando unquam auditum, peſtem exoriri, atque incrementum capere, pro ut illa in regionibus ad zonam torridam ſitis, naſci ac adoleſcere ſolet. Nam durante hyeme, bruma rigidiſſimo omnia perſtringens gelu felici omine putridas aeris exhalationes delet, quas æſtivum fervens calore largitur cœlum. Ad hunc probandum caſum tempeperare mihi neutiquam poſſum, quin allegem ſententiam Thomæ Willis *m)*, quam ingenioſe de propagatione peſtis per contagium excogitavit. "Labes, inquit, peſtis transfertur ad alios, ſicuti ab omnibus corporibus, cujuscunque ſint naturæ, atomorum effluvia ſemper excurrunt, quæ circum circa aeri innatant, quod fit a ſulphure accenſo, moſcho, quorum exhalationibus diſtantia corpora imbuuntur, redolent. Et ſi tenues non evaneſcat in auras, imbuit ſuo fermento proxima corpuſcula, novas adſciſcit ſibi copias & vires acquirit eundo; unde in fomite diu deliteſcit, donec idoneo ſubjecto impacta ſeſe exerit, & labem alteri impertiens, peſtem de novo reſuſcitat, & virus longe, lateque ſpargit, atque ſui ſimilem effectum producit.„ Nec parum confert ad affirmandum hoc argumentum caſus deſcriptus in obſervatione prima, unde liquido patet, ab uno homine peſte correpto, alios quoque, quibuscum illi intercesſerat familiaritas, ejusdem efficaciam in ſemet per contagium expertos fuiſſe.

Sequitur jam, ut de ultimis verbis datæ definitionis meum feram judicium, ſcilicet peſtem a reliquis febribus

---

m) *Oper. Med.* pag. 104.

putridis, non natura, ſed gradu atque ſignis pathognomonicis diſtingui. Multus ut ſim in his explicandis, nulla mihi ſubeſt ratio; nam cuilibet ſat ſuperque notum eſt, quod eadem ex cauſa febres miliares, petechiales, & id genus plures morbi putridi proveniant, deinceps majore in gradu ſeſe exaltante putredine morbus peſtilentialis prodire ſoleat.

Quod denique refert ad ſigna Pathognomonica: qui vel ſimplici vice peſte infectos vidit, is facili negotio imbutus ſufficiente cognitione ſymptomatum diſcrimen peſtem inter aliasque febres eruet. Verbo ut hæc comprehendam, omnia ſigna, quæ in reliquis febribus putridis leniora apparent, lentoque procedunt paſſu, in peſte ob inſignem putredinis gradum ſunt enormia, ſummoque cum impetu feruntur ad corruptionem corporum promovendam. Adſunt aliquando ſigna, ut ex ſequentibus patebit, quæ ſolummodo in peſte ſunt conſpicua, in aliis autem morbis putridis, quia non eſt tantæ efficaciæ virus, ut ea producat, non obſervantur. Hæc itaque ſymptomatum differentia provenit, non ex alia cauſa, quam ex majori intenſitate fomitis putridi.

§. IV.

Hæc mihi hucuſque de definitione cauſisque peſtis dicenda erant; ad quæ affirmanda, meo quidem judicio allegata argumenta ſymbolam ſuam conferrevel maxime videntur, quæ ſatis ſuperque animo utrasque volutans in partes ulterius promovere annitor: cum vero vera cognitio morbi, alio comparari nequit modo, niſi æqua lance penſitatis, atque ad incudem reductis ejus effectibus, ideo, ut peſtis ſufficientem notionem quilibet facilius ſibi acquirere poſſit, ejus evolvere ſymptomata auſpicabor.

§. V.

Non eſt mihi animus recenſendi ea peſtis ſymptomata, quæ promiſcue apud auctores deſcripta reperiuntur, ne mihi, & aliis oneri ſim; exequar ſolummodo id, quod mei propoſiti eſt. Si vero alicui volupe eſt, evolvat Diemerbroekium *n)* A. Porti *o)*, atque rimetur, quæ ſunt apud illos in grandem congeſta acervum. Mehercle reperiet! quam plurima eorum, magis competere illis morbis, qui ſæviente intercurrunt peſte, ad ipſam peſtem autem cognoſcendam, parum contribuere, quam ob rem fas eſſe videtur, ſi ea modo huc allegare operam dederim ſymptomata, quæ non ex codice aliquo excerpta, ſed ex viva inſpectione ægrotantium, quos miſere luctari atrociſſimo morbo vidi ad ultimum fati ſui diem, minime confundendo cum ſignis aliorum morborum.

§. VI.

Sub cujusvis, qui accedit morbo peſtilentiali infectum hominem, ſenſus cadent ſequentia ſymptomata:

1. Facies pallida, oculi trepidantes, tremor artuum, æger ſe elevans vacillat inſtar temulenti.

2. Anxietas, debilitas ſumma, nauſea, vomitus, dolor capitis gravativus, pulſus tum compreſſus vix ſenſibilis, tum intermittens, vel celer & parvus.

3. Bubones, anthraces, carbunculi, vibices, petechiæ. Recenſitorum ſymptomatum, ſi quis ſaltem præcipua in ægroto deprehenderit, adhibueritque in auxi-

n) *In oper. med. pract. de peſt.* Lib. 1. Cap. 6. & 7. pag. 19 - 21.
o) Lib. 1. *de peſt.* Cap. 30. p. 31.

auxilium ſimul alias circumſtantias, tum temporis geſtas, pignore certabo, nunquam ab illo in detegendo morbo peſtilentiali, errorem commiſſum iri.

Neque reticenda ſunt illa ſymptomata ſingularem animadverſionem merentia, quæ eo præſertim tempore, quo peſtis ſummo cum furore ſuas exercet vires, in ſuperficiem prodeunt corporis, ac inevitabile mortis prænunciant periculum; hujus cenſus ſunt ſequentia: bubones, petechiæ, vibices lividi coloris *p)*, bubones retropulſi, carbunculi *q)*, anthraces inſignis molis, cordis vicinias occupantes, diarrhœa ſanguinolenta *r)*, mictus & vomitus cruentus, ut accidit ægroto ſecundo in obſervatione prima deſcripto. Hæc omnia tum ſummam diſſolutionem ſanguinis, tum depoſitionem materiæ morbificæ ad aliquod vitale viſcus indicant. Interea accidit, ut homines peſte infecti præſentibus hisce ſymptomatibus, aliquando ad ultimam vitæ metam, ſibi mente conſtent, idque ideo a medicis non negligendum eſſe arbitror, ne ægrorum res in vado eſſe credant, quando mors in procinctu eſt. His ad amuſſim perſpectis, utrum ſalus? an interitus? hominum impendeat cervici, prævidere poſſumus.

§. VII.

Symptomata, quæ hucuſque recenſui, unum eundemque fontem agnoſcunt, licet in aliis appareant mitiora, graviora in aliis, hoc vel a quantitate materiæ morbificæ dependet, vel ab ejus qualitate, quæ vel nimis acris eſt, ut majori efficacia agat, ipſumque corpus uno quaſi mo-

---

p) Obſ. 1. ægrotus 1.
q) Obſerv. 1. ægrotus 2.
r) Obſ. 2.

mento ſuccumbere faciat, aut, ſi illa vi vitæ adhuc pellitur verſus cutem, ultima vaſa capillaria rodat, ut inter cutem & epidermidem hærens, carbunculos, anthraces, aliaque exanthemata producat. Hanc, quam foveo, ſententiam ſuo tempore PARÆUS propoſuit *s)*.

§. VIII.

Peſte nemo corripitur, niſi prægreſſa ſenſibili in corpore mutatione, ne exceptis quidem illis, qui ſubito moriuntur, pro uti SYDENHAMUS *t)* monet: qui ſubito peſte moriuntur, eos prius invaſit horror, quem illi neglexerunt.

§. IX.

Accidit non raro, ut homines obambulantes correpti peſte, extra ſpem vitam exſpirent, cujus ſubitaneæ mortis ratio in promptu eſſe videtur; nimirum dum vitæ vires nimia quantitate materiæ morboſæ oppreſſæ non ſufficiunt, ut ea penitus e corpore eliminetur, æger inopinato ſuccumbit, ſecundum verba SYDENHAMI, qui ſic hanc rem explicat: "natura materiam morbificam in febre ſolvere norit, vel ab eadem oppreſſa fatiſcit.„ Idem fit etiam ſi vires non ſint penitus deſtructæ, ſed mala ſorte, materia peſtilentialis deponatur in viſcus cordi vicinum, aut in ipſum cor. Id quod annotaverat PARÆUS *v)* DIE-

---

s) Pag. 559. *Le charbon & la boſſe ſont comme couſines germaines, & different ſeulement, que la matiere de la boſſe eſt plus craſſe & viſqueuſe, & celle du charbon plus acre, bouillante, furieuſe & ſubtile, faiſant eſcarre au lieu, ou il ſied.*

t) Pag. 65. cap. 2. *de peſte.*

v) Pag. 560. *Les charbons n'occupent pas ſeulement les parties externes, mais auſſi quelques fois internes & quelques fois les deux enſemble, ſi intérieurement le cœur en eſt ſaiſi ſans*

MERBROEKIUS *x)*, nec non ex mea obſervatione prima ægroti ſecundi liquido patet, materiam morbificam depoſitam fuiſſe ad ventriculum, cum æger aliquot ante mortem horas, ſanguinem vomuit grumoſum. Etiam ex ſecunda obſervatione animadvertere licet, depoſitionem materiæ fuiſſe factam ad pulmones & inteſtina, cum ſputum cruentum, nec non diarrhœam cruentam tempore durantis morbi paſſi fuerint ægrotantes.

§. X.

Sunt, qui non omnes homines ad ſuſcipiendum miaſma peſtilentiale a natura aptos eſſe hariolantur, ſed dari quosdam ſtatuunt, qui omne per tempus durantis peſtis ab omni labe immunes proſpera valetudine fruuntur. Alii ſequiorem ſexum magis periculo obnoxium eſſe, quam viros, contendunt. Quidam *y)*, infantes peſte affici poſſe, negant. Quid de hacce opinione ſentiendum ſit, ex ulteriori examine patebit. Non inficias ibo, quod non tam facile contagium contrahat valetudinarius, vel diuturno morbo confectus, aut ſenex ſeros agens annos, cujus torpidum, exſuccum, languidum corpus non eſt ita diſpoſitum, ut facili opera recipiat miasma, receptum foveat, fotumque excitet in actum. Juvenem vero utriusque ſexus in florida ſua ætate conſtitutum, ob patentiores corporis poros, humorum abundantiam, rapidamque eorum agitationem ſuſcipiendo contagio, eique facilius promovendo

---

aucune apparence exterieure, la vie eſt déplorée, eſt brieve, & les malades meurent ſouvent, en mangeant & en cheminant.

x) *de peſte* Lib. 1. Cap. 13. pag. 110.

y) SCHREIBER obſerv. 18. pag. 25. & ſenes multi peſte pereunt, ſed ſine bubonum ac carbunculorum apparitione, aſt infantes octo annis juniores non extinguit, omnium maxime ſunt paſſæ mulieres atque viris maturæ virgines.

aptiſſimum eſſe cenſeo: ſed reperiri homines, qui prorſus morbo peſtilentiali infici non poſſunt, minime credo.

§. XI.

Res exigit, ut narrem, contagium peſtilentiale duplici ratione corpori humano communicari poſſe, mediate vel immediate. Mediate, ſi homines veſcuntur cibis corruptis, aut ejusmodi in locis degunt, ubi aer putridis effluviis ſcatens, hauſtus per inſpirationem in pulmones, ac reſorptus in ſanguinem prædisponit corpus ad morbum peſtilentialem, imo facta prædiſpoſitione producit eundem. Immediate vero, quando in mercimoniis aliisque corporibus deliteſcens virus, aſportatur per longos terræ tractus, ad diſſitas regiones, ubi, nulla prævia in hominibus ad hunc morbum diatheſi, reſorptum in ſanguinem afficit homines. Hinc evidens eſt, non ſolum ex concurſu cauſæ occaſionalis cum prædisponente; ſed absque ulla prædiſpoſitione, in corpore ſola occaſionalis excitat morbum peſtilentialem.

§. XII.

Quæ mihi hic recenſenda reſtant, ſatis ſuperque commonſtrant, peſtem ab aliis morbis epidemicis quotannis populariter graſſantibus eo differre, quod illa non ex viciſſitudine aëris, ſed ex merisputridis effluviis, ac contagio proveniat. Nam ſi illa ex viciſſitudine aëris originem ſuam traxiſſet, ea in regione, ubi peſtilentialis conſtitutio dominatum tenet, indiſcriminatim inficeret omnes homines; ſed proſtant certiſſima exempla in locis, ubi peſtis graſſabatur, adhibita a contagio præſervatione, cives ab ea immunes remanſiſſe, prout SYDENHAMUS z) de hac re mentionem facit: "pe-

---

z) *In oper. med.* tom. 1. cap. 2. pag. 65. *de febr. peſtil.*

„ſte, inquit, per univerſam Italiam immaniter graſſante „magni Ducis cura, atque prudentia, omnem neceſſitu- „dinem commercii cum loco contagioſo caute inhiben- „do, aditum in Hetruriæ fines penitus interclusit.„ His inter ſe collatis liquet, peſtem cum aliis morbis epidemicis non eſſe confundendam.

§. XIII.

Omni jure non mediocrem meretur attentionem res, de qua hic loci mentionem facere conſultum exiſtimo; accidit nempe, ut miaſma peſtilentiale in humano corpore irretitum humoribus iners deliteſcat per aliquod temporis ſpatium, id Diemerbroekius *aa)* in peſte Magoilanenſi obſervavit, quod quoque aliquoties me obſervaſſe memini *bb)*, atque fieri id poteſt ſequentem ob rationem. Si miaſma corpori humano non in ſufficiente quantitate erat communicatum, vel virus non tanta pollet efficacia, ut brevi tempore, ac fieri ſolet, commotum, in morbum erumpat, ſed ſeris deinceps diebus, vel menſibus ex ſuis evolvitur incunabulis, varioque habito ad id reſpectu, aliquando læthalem producit morbum, aliquando leviſſimis ſtipatum ſymptomatibus.

§. XIV.

Invitus deſcendo ad rimandam hypotheſin, quam movit, optime meritus de republica litteraria Schreiberus, Profeſſor olim Petropoli clariſſimus, cum enim ille ſpartam nactus fuerit, periculum faciendi in peſte Otzacovienſi, quærens remedia quibus ei obviam ire queat,

B 3

aa) *De peſte* Lib. 1. cap. 4. pag. 15. & Lib. 1. cap. 7. pag. 24.
bb) Obſervat. 4.

incidit in opinionem per analogiam aliquid expiſcandi ideoque peſtem cum aliis morbis comparare tentavit *cc)* "morbi aiens, qui cum peſte ſimilitudinem ha„bent, nec niſi intenſitate miasmatum, inter ſe differre „videntur, variolæ & lues venerea ſunt.„ Hac analogia facta ad Hydrargynum, ut ad ſacram anchoram confugiendum putavit, imo dedit conſilium chirurgo, ut id in uſum provocaret *dd)*. Sed diu poſt, cum chirurgus ei regeſſerit, perniciem attuliſſe ipſum medicamentum, hujus dein imprudentiæ adſcripſit. Miror ſane! quid obſtitit, huic optimo viro, cur, cum habuerit aptam occaſionem experiundi in ægris hoc remedium, majoris fiduciæ cauſa ipſe non exhibuerit, ſed alienis commiſerit manibus, & ſic totam rem in dubio reliquerit. Quod autem peſtem cum morbis, qui toto cœlo ab illa & inter ſe invicem differunt, comparaverit, paucis de his diſſeram. Quænam quæſo ſimilitudo inter morbum peſtilentialem intercedit, & luem veneream, quam effrenis atque impura largitur libido? Quid communis ſit peſti cum variolis, quarum nos ſeminia e gremio parentum participantes in ſinu fovemus, donec accedente cauſa occaſionali in manifeſtum morbum erumpant? Si vero nec cauſæ, nec effectus horum morborum cum peſte conveniant, quid ulterius convenire poteſt? Denique remedia, quæ in variolis ſalutaria ſunt, minime proſunt in lue venerea, & viceverſa; neque utriuſque morbi remedia aliquid boni præſtant in peſte, ut morbo prorſus ex alio fonte originem ſuam trahente.

§. XV.

Multa per ſæcula obtinuerat mos tempore peſtis capeſſere fugam, juxta dictum Alcibiadis: Stultum eſt non

---

cc) Pag. 53. prop. 13. pathol. therap. peſt.
dd) Pag. 55. prop. eadem ſcholion 4.

fuga ſibi conſulere cum fugere poſſis. Quod Galenus quoque magnus ille in medica arte vir ſecutus fuerat; & cum peſtilentia Aquilejam invaſiſſet, Romam exinde cum Imperatoribus ſe confugiſſe ait. Quod conſilium, quam pernicioſum ſit, id quilibet facillime perſpiciet: nam in ejusmodi caſu, omnes ægrotantes relinquuntur diræ ſorti, atque omni ope deſtituti, ipſi ſibi ob jacturam virium ſuppetias ferre impotentes pereunt, &, ſi quid hucuſque dubias falſasque creavit inter medicos hypotheſes de peſte, hoc certe conſilium; profugis enim omnibus ſanis, nec ſalus ægris procuratur *ee)*, nec morbi genius cognoſcitur, ut in poſterum duntaxat meliori cum ſucceſſu tolli poſſit. Hanc antiquam exuere ſenectam, nobis curæ cordique eſſe debet, dum vivimus eo in ſæculo, in quo ſtudia ſumma fere faſtigia tangunt, atque ſequi veſtigia naturæ, quæ nobis peſtem non divum aliquem morbum, ſed febrem putridam ſiſtit, quæ adhibita juſta cautela, abſque omni periculo curari poteſt.

§. XVI.

Incumbit mihi denique penſum, ut remedia proponam, quibus in peſte ſolemus uti; & quamvis eorum

---

ee) Paræus. dans ſes œuvres, chapitre 51. pag. 568. *Les plus opulens, même le magiſtrat & autres, qui ont quelque autorité ou gouvernement de la choſe publique, s'abſentent ordinairement les premiers, & ſe retirent ailleurs, de ſorte que la juſtice n'eſt plus adminiſtrée, n'y ayant perſonne, à qui on la puiſſe réquerir, & lors tout s'en va a confuſion, qui eſt un mal des plus grands, qui ſauroit advenir à une republique, & les méchans amenent bien une autre peſte, car ils entrent les maiſons & y pillent & derobent à leur aiſe impunément, & coupent le plus ſouvent la gorge aux malades, voire aux ſains mêmes afin de n'etre connu & accuſé après.*

multa reperiantur apud auctores, promiſcue tamen adhiberi neutiquam poſſunt, cum magis illis ſplendoris, atque myſterii, quam virtutis ineſſe videtur *ff)*. Ejusmodi ſunt remedia ex gemmis precioſis præparata, lapidibus Bezoar, pulvere bufonum, amuleta ex arſenico, aliaque hujus proſapiæ innumera, quæ nihil contribuere valent ad morbum profligandum. Ideoque non abs re erit, ſi evitatis, quæ peperit ſuperſtitio, proponam modo ea, quæ ipſius morbi indoles, ac experientia nobis ſuppeditat.

§. XVII.

Antequam methodum perſequar medendi, cum quilibet civium, durante peſte, ſe in periculo verſari credat; de iis quæ præſtant ſanitati, remediis, prophylaxeos gratia, aliquid expediam.

Idiotæ, nec non aliqui de tribu medicinam rationalem tractantium, qui auri ſacra fame laborant, diu noctuque impalleſcunt effingendis prophylacticis remediis, ut ignaram decipiendo plebem, copias divitiarum ſibi comparent, ac ſine conſcientiæ morſu, ludentes de corio humano varia præſervandi cauſa ſuffumigia, alexipharmaca, aliaque remedia, ſeſquipedalibus adornata verbis caro vendant prætio. Longe abſum, ut in ejusmodi excogitandis nefariis rebus tempus teram, potius, nullum eſſe præſtantius contra omnes morbos prophylacticum, quam optime inſtitutam vivendi rationem ſtatuo, in quo autem hæc ratio conſiſtit, ſequentibus verbis exprimere curabo.

α. Excel-

ff) A Dimerb. citat. de peſt. cap. 5. pag. 281. autores, qui adhibuerunt lapides pretioſos in peſte Avensoar. Mendererum, Zacutum, Lusitanum.

α. Exceſſus omnibus in rebus ſolicite eſt evitandus, neque opiparis dapibus, neque crapulæ indulgendum, ſed ſobrie temperanterque vivendo in uſum adhibeamus cibum eupeptum, & potum acidulum.

β. Mundities in domibus, nec non aeris renovatio per feneſtras, ſpiracula domus, aliaque media adminiſtrari debent.

γ. Pro odoramentis, ac ſuffumigiis cum emolumento adhiberi poteſt acetum ſimplex, vel cum herbis odoratis præparatum: neque unquam ſuffumigia tam domi, quam plateis, ex collectis ſordidis quisquiliis, uti facere ſolent, ſed ex lignis reſinoſis, bene olentibus paranda.

δ. Induſia ſapone lota, ut Diemerbroeckius *gg*) ſingularem de hoc animadverſionem fecit, cave ne mox poſt loturam induas, nam remanens in illis humiditas anſam præbet ut recipiatur miaſma facilius, ſed prius ſuffumigio accenſi ſulphuris ſunt imbuenda.

ε. Veſtes, lecti aliaque ſupellex eorum, qui peſte laborarunt, poſt mortem relicta, cane pejus & angue ſunt fugienda, atque tutius comburenda cuncta ſunt *hh*). Varia utenſilia ex metallis facta, dummodo ſint depurata, ſine ulla ſuſpicione in uſum adhiberi poſſunt.

ζ. Conclavia, in quibus peſte infecti decubuerunt, convaleſcentibus, vel mortuis illis eo usque non ſunt inhabitanda, donec probe perfuſa aere puro, ac ſuffumigio depurentur, vel quando illa ſunt lapidea, calce renovanda ſunt.

η. Sollicite cavendum eſt, ne qui ægrotantes viſitant, vel eorum curam gerunt, ſua domo exeant, eodem veſtiti amictu, quo, cum ægros inviſerint, induti erant, atque ſi

gg) Pag. 148. lib. 2. cap. 3.
hh) Diemerb. pag. 151. lib. 2. cap. 3.

in publicum prodeunt, geſtent neceſſe eſt ſigna, per quæ quilibet illos cognoſcens, diuturnum eorum effugiat conſortium. Hoc apud Italos olim moris fuerat, atque publico edicto cautum, ſummaque cum cura obſervabatur. Quo pacto quilibet ſibi neceſſaria comparare poteſt, nec ſalus publica aliquid exinde patietur detrimenti.

9. Nunquam viſitandi ſunt ægrotantes, niſi prius in eorum conclavibus excitentur ſuffumigia.

1. Cadavera a vespillonibus profunde ſepulta calce viva inſuper ſunt adſpergenda, ut eo citius fatiscant in humum.

§. XVIII.

Nunc ad curandi modum tranſibo, quem comprehendam duplici ratione:

Quo pacto procedendum cum hominibus peſte infeſtis, ab initio per totum morbi decurſum.

Qualia remedia durante morbo ſunt adminiſtranda.

1mo Neminem practicorum latet, morbum ſolis medicamentis tolli non poſſe, niſi adhibitis ſimul omnibus neceſſariis auxiliis; id quod præcipue in peſte maximi momenti eſt, cum in ea non ſolum de ſalute unius hominis, quin imo publica agitur, nimirum ut æger conſervetur, neque alios contagio inficiat. Quam ob rem ut utrique ſatisfaciamus ſcopo, nunquam imitari debemus eos, qui correptos morbo peſtilentiali abſque ullo diſcrimine publicis noſocomiis incarcerare ſolent. Sed ſit nobis ſemper religioni, ne civem, qui muliere, liberis, propria domo atque re familiari gaudet, impie ſuis laribus privemus, ereptumque ex amplexibus familiæ ruditer trahamus in noſocomium, ubi ſi non morbo, mœrore ſaltem confectus miſere perit, neque

domus ægrotantis eſt claudenda *ii*) ſed procedendum in hoc caſu ea cum cautela, ut §. XVII monui: quâ adhibita æger ſuis in propriis requieſcens thalamis, tranquille ferre poteſt morbum. Equidem hæc methodus naturæ legibus magis conſentanea eſſe videtur, qua peſtis faciliori opera in ſuo primordio ſuffocari queat; hac de re optime diſſeruit clar. de HAEN *kk*), cujus verba hic allegare duco: "quis terroris panici incuſabit gnaram horum plebem, quod pejus inferno has „ædes horreant? & quis ob id non videt urbis peſtilitatem augeri debere, ubi infima plebs civium ſcilicet „pars maxima, ipſique minoris ordinis cives, hæc noſocomia veriti ſuffocant primordia morbi, quærelam „ſupprimunt omnem, donec opportuni auxilii neglectu „domus ægrotent inſanabiliter? Quodſi ſenatu jubente „quiscunque civium peſtis ſuſpicione laborat, confeſtim a chara conjuge proleque beata violenter ſejungitur, & in hæc receptacula lethi, ſuos nunquam reviſurus conjiciatur! Profecto ſi inter omnia, quæ hanc „publicam calamitatem exaſperare ſolent, loimologici nihil nocentius tædio ac mœrore uno omnes ore „meminerunt, ſpem vix ullam de eorundem ſalute, in „venenatis latibulis concipiamus".

Adducta argumenta, ſi quis attenta excutiet mente, ſatis perſpectum habebit, noſocomia illis in caſibus, ubi

ii) PARÆUS pag. 568. cap. 51. *je me contenterai d'ajouter ici, que cette maladie rend partout l'homme ſi miſérable & infortuné, que ſitot qu'il eſt ſoupçonné, ſa maiſon, qui lui étoit lieu le plus ſûre & le plus libre, lui ſert d'un cruel priſon; car on renferme dedans, ſans qu'il puiſſe ſortir, ni que perſonne y ſoit admiſe, pour le ſecourir &c.*

kk) Ratio med. Tom. I. cap. 10. *de feb. peſtil.* p. 215.

peſtis populoſiſſimæ perniciem minatur urbi, plus damni, quam utilitatis allatura fore, præcipue ſi nullo habito diſcrimine ægrotantes in ea conjicerentur, atque ſi magiſtratus tantos labores, ac tot impenſarum, quæ ad conſtruenda noſocomia conſumuntur, converteret in alias inevitabiles neceſſitates, quæ populo tunc temporis contingere ſolent, procul omni dubio in ſublevandis ejus miſeriis ſua non excideret ſpe.

2do. Præſtitis omnibus, de quibus ſuperius egi, medicus ut plurimum occupatus eſſe debet, ut naturam ægrotantis, atque ſymptomata morbi rite cognoſcat, iisdemque perſpectis, quæ in tali caſu remedia in uſum vocanda ſunt exhibeat.

α. Quam primum homo corripitur morbo peſtilentiali, ad excitandas illius vires a materia morbifica oppreſſas ſine ulla mora ſecetur vena, atque veſicatoria ad ſuras applicentur.

β. Exagitante vomitu, vel nauſea, mox poſt venæ ſectionem ad evacuandas impuritates primarum viarum, vomitorium propinatur; deinceps finito vomitu exhibetur remedium cardiacum; ſi rurſus ſequente die æger queritur de nauſea ac moleſta ſenſatione circa præcordia, non mediocre feret auxilium propinatum antiphlogiſticum laxans.

γ. Reliquis diebus exhibeatur cortex peruv. per ſe, vel cum radice ſerpentariæ virginianæ, contrajervæ, camphora; aliquoties de die repetito ad noctem, ſi nauſea urget, medicamento cardiaco. Quæ remedia quilibet medicorum, urgente neceſſitate, juxta ſuum arbitrium dirigere poteſt.

δ. Bubones quam primum apparuerint, mox applicetur illis cataplaſma emolliens, atque continuetur donec perveniant ad ſuppurationem; quod veſicatoria refert, æque ac cucurbitulas, quas plerique ad loca affecta applicare ſuadent, eorum uſum, utpote in hoc caſu mihi ſuſ-

pectum omitto: neque enim vellem ſine ulla præviſa utilitate, ægrum atrociſſimis doloribus vexari.

ε. Anthraces atque carbunculi, prout in ipſo eorum exortu gangræna jam præſto eſt, profunde ſcarificentur, dein pulvere ex cort. peruv. gum. myrrh. ſal. ammoniac. inſperſo, fomentationibus antiſepticis foveantur, propinato ſimul interne cortice peruviano. Si res feliciter ceſſerit, procedendum uti vulnera ab omni labe libera illud exigunt.

§. XIX.

Cui publicum bonum, ſalus, tranquillitas cordi eſt, is in abigenda peſte, his tantummodo auxiliis minime acquieſcit; ſed omnes ſuos intendit nervos, ut cives continua, ac diuturna fruantur ſanitate; nec minus, ac fœdere cum inimicis pacto, ſtruit in limitibus ſuæ regionis arces, erigit propugnacula, ut ſemper ſit paratus ad reſiſtendum contra inimicorum invaſiones. Pari quoque ratione peſtilentia abacta ubique locorum, ad limites inſtitui ſatagit quarantenas; quas nemo adveniens permeare abſque debita inquiſitione audeat. Inſtitutum eſt ſapientiſſimum, quod ſatis laudari nequit, quid autem in eo majorem animadverſionem meretur, hic paucis pro virili excipiam verbis: Scopus inſtituendi quarantenas in eo conſiſtit, ne contagium peſtis irrepat in regionem; quamobrem eos, qui ex locis, ubi morbum peſtilentialem graſſari ſuſpicio ſubeſt, adveniunt, in quarantenis per aliquot præfinitas ſeptimanas indiſcriminatim retinere in more eſt. Me judice hæc opera eſt inanis. Quis enim mortalium tempus determinare valeat, quo præciſe fomes morbi in corpore humano deliteſcens in conſpectum veniet? quis tanta ſagacitate pollet, ut miaſma peſtilentiale, quod nonniſi in corpore humano idque per ſuos

effectus ſolum in noſtros ſenſus cadit, etiam advenarum mercimoniis, corporibus plane inorganicis, irretitum eſſe perſpiciat? ideoque, ut vana hæc in examinando morbo contagioſo inſtituta exulent, ſequenti modo procedendum. Medicus ex ſuſpectis advenientes locis viſitans, ſi omnes reperit ſanos, nulla ſupereſt neceſſitas, ut per longum tempus remaneant in quarantenis; ſi vero eorum quidam ægrotent, inquirat in genium morbi, eoque cognito judicium ferat, an illis introitus concedi poſſit, nec ne. Quod vetuſtam uſitatamque ſupellectilem refert, ſevera lege interdicendum, ne quis eam trans limites in regionem ferre audeat. Hac ratione inſtituto tantæ utilitatis fit ſatis, neque transeuntibus ulla creatur moleſtia.

§. XX.

En B. L. mea de peſte cogitata, non ex alieno fonte, ſed propriis obſervationibus petita, quæ ſi tibi alicujus momenti modo utilitatisque eſſe videantur, ero contentus; rem enim me propoſuiſſe ſcio, uti non una vice obſervare licuit; & me ſincere cuncta recenſuiſſe tunc demum agnoſces, quum triſtem illam mortalium ſortem propriis oculis aliquando intueri continget.

OBSERVATIO I.

Anno 1771. initio menſis Novembris, exercitus præſidiarius Ruſſorum hyberna egit in caſtello Demetrii, quo adlatis, diverſis ex locis expugnatarum urbium Turcicarum, variis rebus, peſtis per contagium excitata fuit. Quam ob cauſam exercitus, absque mora ſe contulit ad ripas fluvii Tanais, atque ibi caſtra locavit, eo conſilio, ut exortum evitaret morbum. Interea temporis correpti fuerunt peſte 280. milites; atque miſſi in noſocomium,

cujus cura mihi (prout eo tempore munus chirurgi præſtiteram) demandata fuit: ubi in primis, ſequens caſus, qui ad hanc meam probandam diſſertationem non parum contribuit, accidit.

Miles gregarius corripitur peſte, atque altera die moritur, poſt ejus obitum omnes illius veſtes, aliasque quas habuit res, comburere juſſi: barbitonſor meo in hoſpitio habitans, inſciis omnibus, furto abſtulit marſupium coriaceum, quod prædictus miles, ſuper nudum corpus geſtavit; hic quoque ſua ilia eodem cinxit, atque quinque diebus elapſis ſui criminis pœnam luit: nam non ſolum ipſe correptus fuit peſte, ſed etiam meum ſervum, ac unum militem infecit, quorum converſatione uſus fuerat. Eorum morbi hiſtoriam ſigillatim recenſebo.

1. Barbitonſor annorum ætatis 19. athletici corporis, primo die, quo peſte infectus, anxietate laboravit inſigni, vomuit; altera die bubones coloris lividi, in utroque latere colli circa jugulum apparuerunt, eodem die ad veſperam morte fuit oppreſſus.

2. Servus, annorum ætatis 17, ſano robuſtoque corpore, afflictus morbo, prima die anxietate, capitis dolore vexabatur, atque erat temulenti inſtar, eademque die in conſpectum prodiit bubo ſub axilla ſiniſtra, qui altera die diſparuit, tertia die deliravit æger, vomuit atrum grumoſumque ſanguinem, atque media nocte expiravit.

3. Miles annorum ætatis 23 conſtitutionis corporis mediocris, correptus morbo peſtilentiali, præter anxietatem & nauſeam, bubones in utroque habuit inguine, deliravit decurſu morbi immaniter, ut vix coerceri domo potuiſſet, donec bubones ad ſuppurationem pervenerint, poſtea feliciter reſtitutus fuit priſtinæ ſanitati, atque quartus agitur annus, cum illum in legione pedeſtri Tulenſi ſanum reliquerim. His omnibus ægris adhibita erant remedia in diſſertatione præſcripta.

OBSERVATIO II.

Anno 1772 menſe Januario, ſeptem leucarum diſtantia a meo noſocomio inſtitutum erat alterum, eam ob rationem, ut nemo neque ex caſtello Demetrii, neque ex aliis locis, ubi peſtis graſſabatur, adire poſſet exercitum, niſi prius in eo per aliquod tempus moram ageret. Non procul ab eodem noſocomio apparuit in oppido vicino morbus peſtilentialis, quo infecti homines miſſi fuerunt in noſocomium. Chirurgus legionis equeſtris Jawel, qui tunc temporis noſocomio præerat, viſitans ægros, eos laborare putavit peripneumonia, ratione ſputi cruenti, ac oppreſſionis pectoris, poſtridie unum ex illis mortuum ſubmiſit cultro anatomico, atque reperiens pulmones maculis albis obſeſſos, primario chirurgo Saltzer, qui nunc Petropoli eſt, retulit, præfracte interim negans eum morbum eſſe peſtilentialem: ſubſequente die alterum cadaver diſſecuit, ſed domum rediens ipſe corripitur febre mali moris ſignis ſtipata; ſcripſit itaque ad Saltzerum, ut aliquis chirurgorum ad eum curandum mitteretur. Egomet hanc provinciam nactus & adveniens illum tertia die durantis morbi offendi abiiſſe ad plures. Subchirurgus ejusdem noſocomii me certiorem fecit, quod nuper defunctus in ipſo morbi initio horripilationem, vomitum, poſtea petechias, ubique in ſuperficie corporis efflorescentes, deinceps ad mortem uſque diarrhæam cruentam, a depoſitione materiæ morbificæ ad inteſtina fuerit expertus.

OBSERVATIO III.

Ejusdem anni menſe Novembre Cherſoneſi Tauricæ in urbe Keslew, quæ ad littora Pontus Euxini eſt, tres milites peſte infectos, ab excubiis primariis in meum adduxerunt noſocomium, duos cum bubonibus inguinum, tertium cum carbunculo in regione lumbari ſiniſtra, qui omnes

omnes altera die occubuerunt. Facta inquiſitione in cauſam morbi detectum fuit, quod illi repertis in ſuo hoſpitio culcitris ſuccida fartis (quæ procul dubio poſt obitum peſte infectorum derelictæ erant), decubuerint ſuper illas, atque exinde morbum contraxerint. Quam ob rem ne contagium ulterius ſuas propagaret vires, omnes iſtius hoſpitii res in acervum collectas comburere juſſi, milites autem, qui una cum infectis erant, in ſuburbio domo ſpatioſa, atque undique aere libero perflata per aliquod tempus habitarunt, qua adhibita cautela, æque milites, ac tota populoſa urbs, a peſte conſervata fuit.

OBSERVATIO IV.

Caſus I. Anno 1773 hyberna egimus in ſubterraneis caſis ad ripas fluvii Boriſtenis, prope caſtellum Kinburn. Vere appropinquante, venerunt ad ſubchiliarcham Begitczew ex Ruſſia ſervi, qui iter facientes, tranſire debuerant loca, ubi peſtis graſſata fuit; & per ſex integras ſeptimanas ibi morati, nihilominus incolumes noſtra habitacula adierunt. Octo diebus effluxis corripitur eorum unus febre cum bubone, in interna parte femoris ſito mitiſſimis comitata ſymptomatibus, qua ceſſante, atque bubone ad ſuppurationem perducto, æger priſtinam recuperavit ſanitatem, abſque ut aliquem ſua labe infecerit.

Caſus II. eodem anno in legione equeſtri Aſtrachanenſi, in qua ab autumno in ſeram hyemem uſque plerique militum febre peſtilentiali perierunt, obſervatum fuit, quod in eadem illa legione, verno tempore eadem febris cum bubonibus adeo mitis evaſerit, ut inde ægri feliciter convaluerint.

THESES.

I.

Fiſtula ani ex cauſa hæmorrhoidali, aut cachexia orta non indiget operatione.

II.

In lithotomia calculi figura & ſitus melius digitis, quam inſtrumentis exploratur.

III.

In fracturis ſtricta deligatio periculi plena eſt.

IV.

Dato manuum acceſſu ad fœtum, in utero hærentem, ejus quoque extractio poſſibilis eſt.

V.

In hemeralopia hepar animalium pro fomento adhibitum omnibus medicamentis externis præſtat.

VI.

In hydrophobia cantharides interne exhibitæ mercurio vivo præferuntur.

VII.

Sulci in interna cranii ſuperficie non a pulſu arteriarum ſunt facti.

VIII.

Nulla fit metamorphoſis larvarum in vera inſecta, ſed evolutio.

IX.

Homines ſubmerſi poſt quadrantem horæ reſuſcitari non poſſunt, exceptis, qui foramine ovali cordis patulo gaudent.